TIETEENTEKIJÄT

Helsinki 8.10.2021

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaosto

Aika: keskiviikko 13.10.2021 klo 9.30

Asia: HE 146/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2022

https://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiakirjat/HE+146/2021

Teema: Korkeakouluopetus ja tutkimus (29.40); Koulutuksen, tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan rahoituksen tilanne ja kehitysnäkymät, ml. EU:n elpymisrahaston varojen hyödyntäminen. Sekä lisäksi aloituspaikkojen riittävyys.

Tieteentekijöiden liitto kiittää mahdollisuudesta lausua valtion talousarviosta 2022 Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaostolle.

Tieteentekijät pitää tärkeänä pitkäjänteisen ja vakaan rahoitusnäkymän turvaamista korkeakoulutukselle ja tutkimukselle. Ennen hallituksen syyskuun budjettiriihtä tutkimusrahoituksen osalta keskustelua herättivät erityisesti Suomen Akatemian myöntövaltuudet. Rahapelitoiminnan tuottojen laskun myötä tieteelle suunnattu rahoitus uhkasi laskea, mutta nyt talousarviossa tämä on esitetty kompensoitavaksi vielä vuoden 2022 osalta. Näin Suomen Akatemian myöntövaltuudet tutkimusmäärärahojen osalta säilyvät vuodentakaisella tasolla. Osana Suomen kestävän kasvun ohjelmaa tutkimusinfrastruktuurin kehittämiseen kohdennetaan myös määräaikaista lisärahoitusta.

Tiede tarvitsee kuitenkin pitkäjänteisiä panostuksia ja vakaata toimintaympäristöä, jonka luomisessa vakaalla ja ennakoitavissa olevalla rahoituksella on merkittävä rooli. Se, että tutkimusrahoitukseen muun muassa Suomen Akatemian myöntövaltuuksien osalta liittyy epävarmuuksia jälleen ensi vuoden jälkeen, ei ole luo suomalaisesta tutkimusympäristöstä vakaata ja houkuttelevaa. Käytännössä rahapelitoiminnan voittovarojen osuus Suomen Akatemian ja tieteen rahoituksesta on melko pieni, ja merkittävin osuus Akatemian myöntövaltuuksien tasosta on päätetty osana valtion budjettikehystä. Siksi on kummallista, että tieteen rahoitus ja sen

osalta merkittävät Suomen Akatemian myöntövaltuudet pyritään sitomaan osaksi ratkaisua rahapelituottojen tulevaisuudesta.

Tieteen, osaamisen, kestävän kehityksen ja Suomen kilpailukyvyn kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että Suomi laatii konkreettisen suunnitelman, miten pitkäjänteisiä panostuksia tutkimukseen, kehitys- ja innovaatiotoimintaan lisätään kohti 4 % tavoitetta bruttokansantuotteesta. Käynnissä olevan parlamentaarisen TKI-ryhmän työ on tämän kannalta keskeistä. **Tiedeyhteisölle, koulutukselle ja tutkimustoiminnalle ei ole eduksi se, että tutkimusrahoituksen kehityksestä annetaan ristiriitaisia viestejä, joiden mukaan tieteeseen samaan aikaan sekä panostetaan että siltä potentiaalisesti leikataan.** Suomen kestävän kasvun ohjelma ja elpymis- ja palautumissuunnitelman toimeenpano sisältää panostuksia osaamiseen ja tutkimukseen, mutta nämä ovat luonteeltaan määräaikaista rahoitusta, joka voi auttaa kokonaiskuvassa vain osittain.

Talousarviossa valtion perusrahoitus yliopistoille ja ammattikorkeakouluille nousee hieman indeksitarkistusten myötä. Reaalisesti korkeakoulutuksen rahoitus ei kuitenkaan kasva, pikemminkin uhkana on jopa päinvastainen kehitys. Samalla, kun korkeakoulutuksen rahoitusta on pyritty Marinin hallituksen aikana kasvattamaan, on korkeakoulujen vastuita myös lisätty. Korkeakoulujen uusien opiskelijoiden aloituspaikkojen määrää on kasvatettu ja tavoitteet näiltä osin ovatkin oikeansuuntaisia ja kunnianhimoisia. Kuitenkin korkeakoulujen työlistalla on samaan aikaan myös jatkuvan oppimisen, kansainvälistymisen, avoimen korkeakoulun ja avoimuuden kehittäminen, muutamia esimerkkejä mainitaksemme.

Kaikki nämä toimet ovat tarpeellisia Suomen ja suomalaisten osaamistason nostamiseksi, mutta resursointi ei ole seurannut vaatimuksia. Tällä hetkellä yliopistojen uusien perustutkinto-opiskelijoiden määrä opetus- ja tutkimushenkilöstön määrään verrattuna on karkaamassa. Niin OECD:n kuin European University Association'in (EUA) selvitykset osoittavat, että Suomi on jäämässä jälkeen koulutuksen ja tutkimuksen rahoituksessa, mikä ei ole maallemme eduksi. Jotta esimerkiksi opiskelijakohtaisilta resurssien laskulta vältytään ja voidaan tavoitella korkeakoulutettujen 50 % osuutta, on korkeakoulujen perusrahoitusta nostettava pysyvästi.

Kertapanostukset tai yliopistojen pääomittaminen on asetettuihin tavoitteisiin nähden riittämätön toimi.

Koulutuksen ja tutkimuksen rahoituksen epävarmuus aiheuttaa lisäpaineita suoraan tieteentekijöille. Yliopistoissa rahoituksen epävarmuus konkretisoituu määräaikaisina työsuhteina. Silti korkeakoulujen henkilöstö on korona-aikana venynyt poikkeuksellisiin suorituksiin, vaikka jatkuvat veivaukset opiskelijavalintajärjestelyjen ja etäopetustoteutusten kanssa on kuormittanut muun arkityön ohessa. Myös tutkimustoiminta on vaikeutunut, kun tiloja on suljettu ja liikkumista rajoitettu. Tämä on haitannut muun muassa aineistonkeruuta, tutkimustilojen käyttöä sekä tieteelle tärkeää verkostoitumista. Samalla erityisesti opiskelijoiden parissa on syntynyt oppimis- ja hyvinvointivajeita.

Työhönsä keskittymään kykenevä sekä hyvien resurssien ja palveluiden tukema opettaja on kuitenkin paras tuki ja ohjaaja opiskelijalle. Jos koulutukseen ja opiskelijoiden hyvinvointiin halutaan aidosti panostaa, tulee tämän tarkoittaa myös pitkäjänteisiä panostuksia sekä opetukseen että tutkimukseen, jotka suomalaisissa korkeakouluissa toimivat saumattomasti yhdessä. Samat tieteentekijät opettavat ja tutkivat. Korkein opetus perustuu tutkimukseen.

Jatkuva epävarmuus riittävistä resursseista koulutukseen ja tutkimukseen heikentävät merkittävästi henkilöstön mahdollisuuksia toteuttaa koulutusta, tutkimusta, sekä vahvistaa tutkimuksen vaikuttavuutta, yhteiskunnallista vuorovaikutusta ja kansainvälisyyttä. Vaarana on opettajan- ja tutkijanurien houkuttelevuuden rapautuminen ja osaajien lisääntyvä siirtyminen joko ulkomaille tai täysin toisiin tehtäviin. Suomen osaamistasolle ja kilpailukyvyn nostolle tämä olisi katastrofaalista. Ilman korkealaatuista tutkimusta ei ole korkealaatuista koulutusta.

Toivomme, että poliittisessa päätöksenteossa suhtaudutaan vakavasti koulutuksen ja tutkimuksen rahoitustasoon ja nähdään aidosti niiden potentiaali tulevaisuuden kestävän kasvun tekijöinä. Tiede ja osaaminen vaativat pitkäjänteisiä panostuksia sekä aitoa sitoutumista tulevaisuuden tavoitteisiin.

TIETEENTEKIJÄT

Lisätietoja:

Johanna Moisio

Toiminnanjohtaja

p. 0207 589 612

johanna.moisio@tieteentekijat.fi